

عنوان: بررسی کنترل عفونت در اتاق های مامایی مراکز خدمات جامع سلامت شهرستان تنکابن

در سال ۱۴۰۲

مقدمه و هدف:

عفونت های مرتبط با خدمات مراقبت سلامت مشکلی مشترک در تمام کشور های دنیا بوده و بعنوان تهدیدی مداوم برای عملکرد موثر و صحیح مراکز ارائه دهنده خدمات سلامت می باشند و می توانند بطور ناخواسته منجر به کاهش کیفیت خدمات سلامت شوند. همزمان با افزایش جمعیت، افزایش تعداد مراکز ارائه خدمات مراقبت های سلامت، افزایش در تنوع خدمات درمانی، افزایش طول عمر و امید به زندگی، در سراسر جهان مشکل عفونت های ناشی از ارائه خدمات مراقبت سلامت به یک اولویت مهم سلامت تبدیل شده است (۱).

طی دو دهه اخیر این تفکر که سیستم سلامت به اندازه کافی ایمن نیست و نیازمند بهبود و ارتقای یافتن است در سطح جهانی مورد توجه قرار گرفته است. مطالعات نشان داده اند که مشکلات ایمنی بیمار ناشی از نارسایی و کمبود در فرآیندها و سیستم های کاری در درون واحدها است، نه ناشی از خطاهای انسانی. تشویق و تمرین دادن کار تیمی، شناسایی خطرات بالقوه، استفاده از سیستم گزارشدهی و جمع آوری اطلاعات بصورت سیستمیک از شاخصه های ایمنی قوی در یک واحد ارائه دهنده خدمت محسوب می گردند (۲).

پیشگیری از عفونت های ناشی از مراقبت های بهداشتی، هدف اولین چالش جهانی ایمنی بیمار با عنوان «مراقبت تمیز مراقبت سالمتری است» بود. برای رسیدن به هدف اطمینان از ایمنی بیمار در مراکز مراقبت بهداشتی سراسر جهان، سازمان بهداشت جهانی بیانیه جهانی ایمنی بیمار را در اکتبر سال ۲۰۰۴ صادر کرد و عفونت های منتقله از مراقبت های بهداشتی بعنوان اولویت کاری اساسی و اولین چالش جهانی ایمنی بیمار انتخاب گردید (۳).

رعایت نکردن استانداردهای تجهیزات و مواد پزشکی بطور قطع، آسیب های جدی برای بیماران دارد. با توجه به اهمیت نقش استریلیزاسیون در به حداقل رساندن خطر انتقال عفونت، به منظور اطمینان از شرایط مناسب و موثر بودن استریلیزاسیون، باید بطور منظم ارزیابی انجام گیرد. با توجه به حساس بودن اتاق مامایی در مراکز خدمات جامع سلامت برای پیشگیری از انتقال عفونت به افراد و کارکنان به این منظور مطالعه ای از نحوه کنترل عفونت در اتاق های معاینه مامایی مراکز خدمات جامع سلامت شهرستان تنکابن انجام شد.

روش پژوهش: این مطالعه بصورت توصیفی - مقطعی در ۱۷ مرکز خدمات جامع سلامت شهرستان تنکابن در سال ۱۴۰۲ انجام گرفت ابزار جمع آوری داده ها چک لیست اصول استریلیزاسیون اتاق معاینه مامایی مراکز خدمات جامع سلامت مورد تایید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بوده است. چک لیست در یک مقطع زمانی سه ماهه توسط کارشناس برنامه سلامت باروری تکمیل گردید. در این بررسی حجم نمونه کلیه اتاق های مامایی مراکز خدمات جامع سلامت شهرستان و از طریق نمونه گیری سرشماری انجام شد. چک لیست شامل بخش های مختلف وضعیت آگاهی و عملکرد پرسنل، وضعیت فیزیکی واحد، نظافت و دفع بهداشتی زباله، وضعیت لوازم و تجهیزات مورد استفاده، وضعیت انجام استریلیزاسیون و نوع دستگاه استریل کننده بوده است. برایت تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS و آمار توصیفی استفاده شد.

نتایج :

در بررسی حاضر کلیه اتاق های مامایی مراکز خدمات جامع سلامت شهرستان تنکابن ارزیابی شدند میزان رعایت استاندارد های کنترل عفونت و استریلیزاسیون در اتاق های مامایی مراکز خدمات جامع سلامت در کل ۷۲.۸ درصد بود که با یافته های بررسی داداشی و همکاران (۳) مشابه بوده است تنها ۵ درصد کارشناسان دوره کنترل عفونت و استریلیزاسیون را گذرانده بودند. ۸۵.۷۱ درصد پرسنل بر علیه بیماری هپاتیت واکسینه شده اند. ۸۸.۱۳ درصد چیدمان اتاق مامایی مناسب بوده است. ۸۱.۵۵ درصد وسایل و تجهیزات مورد نیاز وجود داشته است. ۷۹.۵۹ درصد وضعیت لوازم مورد استفاده مناسب بوده است. ۹۸.۸۱ درصد عملکرد مسئول نظافت روزانه مناسب بوده است. در ۹۰.۵ درصد موارد استفاده از فور و اتوکلاو طبق استاندارد عمل می شده است.

پژوهش انجام شده توسط امانی و همکاران نشان داد که ۷۰.۵ درصد از پرسنل در زمینه رعایت اصول آسپتیک دارای عملکرد قابل قبول بوده اند. در مطالعه مجیدی و همکاران ۹۷.۹ درصد عملکرد پرسنل در زمینه رعایت اصول کنترل عفونت قابل قبول بوده است. اما تحقیق طولایی و همکاران میزان رعایت اصول پیشگیری از عفونت ها را متوسط (۵۳.۷ درصد) و در مطالعه نیکمرد نمین و همکاران ۴۱.۲۲ درصد ارزیابی شد.

۹۰.۴۸ درصد پرسنل از روپوش فرم سفید و تمیز استفاده کرده اند. که با یافته های نوریان و همکاران (۷۹.۲ درصد) و داداشی و همکاران هم خوانی دارد.

یافته های تحقیق نشان داد که میزان رعایت استاندارد ها در شستشو و ضدعفونی وسایل ۸۵.۷ درصد بوده است، ولی ۶۶.۶ درصد موارد برس، پیشبند و دستکش جهت شستشوی وسایل وجود نداشته است. در مطالعه داداشی و همکاران ۸۲.۵ و اما در مطالعه نوریان در ۹۳.۷ موارد ضعیف بوده است.

در مطالعه حاضر ۸۸.۴۴ درصد شرایط فیزیکی اتاق مامایی مناسب بوده است در ۵۲.۳۸ درصد موارد، اتاق دارای سینک جهت شستن وسایل بوده. ۹.۵ درصد موارد صابون مایع و ظرف مخصوص آن در دستشویی ها وجود نداشته است. در مطالعه داداشی ۸۰.۳ درصد و مطالعه مجیدی و همکاران ۸۳.۳ درصد محیط فیزیکی و تجهیزات دارای وضعیت قابل قبولی بودند و مطالعه علائدینی نیز در حد قابل قبول بود. مطالعه طولایی و همکاران نشان داد که شرایط فیزیکی ۴۷.۸ درصد در پیشگیری از عفونت در حد متوسط بوده است.

در این بررسی ۱۴.۲ درصد موارد بازدید تست مخصوص دستگاه استریلیزاسیون در مرکز موجود نبود. در مطالعه فروزانفر در مراکز تابعه دانشگاه علوم پزشکی ایران ۱۰۰ درصد از تست مخصوص برای کنترل عملکرد دستگاه استریلیزاسیون استفاده می کردند. در بررسی های مشابهی که در سال ۱۳۹۱ در دانشگاه های شهید بهشتی و ایران انجام شد بیشترین مشکل در چک دستگاه استریلیزاسیون بطور هفتگی با تست مخصوص و نداشتن تست (۱۸.۸۳ درصد) بوده است.

بحث :

برنامه استریلیزاسیون جزئی حیاتی برای کنترل عفونت است که موجب افزایش ایمنی بیمار، کارکنان و رضایت خاطر همه می شود نتایج بررسی نشان داد که علاوه بر تکمیل چک لیست دوره ای کنترل عفونت و استریلیزاسیون در ااق معاینه و انجام اقداماتی به منظور رفع نواقص و کمبود ها هنوز تا بهبود کامل وضعیت استریلیزاسیون و تحقق استانداردها فاصله هست و نیاز به آموزش های مناسب به خدمتگزاران، کنترل و نظارت ماماها بر نظافت اتاق مامایی

و چیدمان تجهیزات ، نظافت دستگاه استریلیزاسیون و خرید تجهیزات (لگن پایه دار، برس ، پیشبند و دستکش، اسپیکولوم فلزی ، بیكس ، موادشوینده و دترجنت ، صابون مایع و ظرف مخصوص آن ، تست مخصوص دستگاه استریلیزاسیون) ، شستشو و چیدمان صحیح لوازم در دستگاه و خروج لوازم ، استفاده از تست هفتگی عملکرد دستگاه می باشد . تا با بهبود کیفیت کنترل عفونت در اتاق معاینه و کنترل راههای انتقال عفونت های ها (بخصوص بیماری های جنسی) سلامتی زنان مراجعه کننده و کارکنان اتاق معاینه با خطر مواجه نگردد .

و نظر به این که رعایت استاندارد های کنترل عفونت علاوه بر ماما ها برای مسئولین مراکز نیز جدی تلقی شده و اقداماتی از قبیل نیاز سنجی آموزشی در زمینه کنترل عفونت های مختلف مطابق با آخرین دستورالعمل های وزارتی مد نظر قرار گیرد و در خصوص برگزاری دوره های آموزشی در سطوح مختلف (ماما ، خدمات و..) برنامه ریزی و پیگیری جدی نمایند .

منابع :

- ۱- اصول مراقبت از بیماران و کارکنان ارائه دهنده خدمات سلامت ، مجموعه راهنماهای کشوری پیشگیری و کنترل عفونت در مراکز ارائه دهنده خدمات سلامت ، تالیف دکتر شهین افخمی ، فرناز مستوفیان ، زهره کوهی رستمکلائی ، دکتر آذر حدادی ، دکتر محبوبه خاجی عبدالباقی ، دکتر نگین اسماعیل پور ، دکتر مریم مسعودی فر ، دکتر بابک عشرتی ، زهرا پزشکی ، زیر نظر دکتر محمد گویا ، دکتر رضا گل پیرا ، دکتر مریم رسولی ، نشر وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی ، مرکز مدیریت بیماری های واگیر ، مرکز مدیریت بیمارستانی و تعالی خدمات بالینی ، دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری ، سال ۱۴۰۰
- ۲- نورانی داوود ، بقایی رحیم ، خلخالی حمید رضا ، پیرنژاد حبیب الله " بررسی وضعیت فرهنگ ایمنی بیمار در کارکنان مراکز آموزشی و درمانی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی ارومیه ، در سال ۱۳۹۰" دو ماهنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه ، دوره دهم ، شماره دوم ، پی در پی ۳۷ ، خرداد و تیر ۱۳۹۱ ، ص ۱۵۵-۱۶۴
- ۳- داداشی مژگان ، شیخ سفلی افسانه ، علیپور صدف ، چراغزاده محمد رضا ، عباسی نسرین " رعایت استاندارد های کنترل عفونت و استریلیزاسیون در مراکز جراحی محدود دانشگاه علوم پزشکی تهران " مجله تحقیقات نظام سلامت حکیم ، دوره بیست و دوم ، شماره چهارم ، پیاپی ۸۷